

Izabela Wieczorek, Ewa Węgrzak
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Teraz Poznań! O egzaminach państwowych z języka polskiego jako obcego

Proces wprowadzania certyfikacji w życie wymagał wiele pracy, a przede wszystkim zintegrowania polonistycznego środowiska glottodydaktycznego. Oficjalnie państwowe egzaminy z języka polskiego jako obcego wprowadzono w Polsce w 2004 roku, ale prace nad certyfikacją trwały już od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Miały one charakter wielokierunkowy i obejmowały przygotowanie opisów poziomów kompetencji oraz wykazów zagadnień językowych, a także wypracowanie zestawów zadań egzaminacyjnych. Równocześnie szkolono egzaminatorów, kształcono autorów zadań i zabiegano o aprobatę Rady Europy dla polskiej certyfikacji. Dzięki współpracy całego środowiska nauczycieli języka polskiego jako obcego z różnych ośrodków uniwersyteckich (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Warszawski, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Opolski oraz Uniwersytet im. Adama Mickiewicza) w krótkim czasie powstały materiały niezbędne do wprowadzenia egzaminów. Należą do nich przede wszystkim: *Standardy wymagań egzaminacyjnych* (2003)¹ oraz *Testy przykładowe* (2004, 2008, 2009)². Dzisiaj państwowe egzaminy z języka polskiego można porównać z analogicznymi egzaminami dotyczącymi języków światowych, takich jak: angielski, francuski, hiszpański czy niemiecki.

---

¹ *Standardy wymagań egzaminacyjnych*, Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, MENiS, 2003.

² *Państwowe Egzaminy Certyfikatowe z Języka Polskiego jako Obcego. Przykładowe testy dla poziomu podstawowego, średniego ogólnego i zaawansowanego*, Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, MENiS, 2003.

Pracownicy Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców w Poznaniu biorą udział w pracach nad certyfikacją od czasu powołania tzw. Grupy Roboczej ds. testów (aktualna nazwa: Zespół Autorów Zadań i Egzaminatorów), która opracowuje kryteria oceniania oraz przeprowadza egzaminy. Nadzorem prac ZAZiE zajmuje się Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, powołana w 2003 roku. Komisja ta wyznacza terminy sesji, zleca przygotowanie materiałów i nadzoruje przebieg egzaminów, a także wydaje certyfikaty poświadczające znajomość języka polskiego. W jej skład wchodzi przedstawiciele wyżej wymienionych akademickich ośrodków nauczania języka polskiego jako obcego.

Nadrzędnym zadaniem Komisji i ZAZiE są starania, aby wszystkie działania były zgodne ze standardami europejskimi. Zagadnienie to wydaje się tym trudniejsze, im lepiej rozumiemy specyfikę języka polskiego na tle języków europejskich. Pomocny w tym zakresie okazał się, opracowany w 2003 roku w polskiej wersji językowej, *Europejski system opisu kształcenia językowego*³, czyli usystematyzowany zbiór pojęć umożliwiający pełny opis kształcenia w zróżnicowanej językowo i kulturowo Europie, w odniesieniu do trzech jego aspektów: uczenia się języka, nauczania języka i oceny wyników. Opracowanie to, przygotowane przez zespół ekspertów Rady Europy jeszcze w 1995 roku i opublikowane w większości krajów europejskich, wskazuje na konieczność organizowania nowoczesnej edukacji językowej⁴. Bierze też pod uwagę następujące zagadnienia: parametry opisu kształcenia, programy nauczania, poziomy zaawansowania oraz testowanie biegłości językowej. Ponadto dokument ten definiuje kluczowe pojęcia, stanowiące kategorie proponowanego opisu, takie jak: kompetencja ogólna, językowa kompetencja komunikacyjna, działania językowe, a także stosowane strategie. Z analizy tego dokumentu płyną praktyczne wnioski dla nauczania języka polskiego jako obcego. Dotyczą one m.in. podejścia dydaktycznego, programów nauczania, materiałów dydaktycznych, metod nauczania, sposobów oceniania oraz formy świadectw i dyplomów.

W kwestii nauczania cudzoziemców spełniamy w poznańskim studium wszystkie podstawowe zalecenia sformułowane w *Europejskim systemie opisu kształcenia*. Naszym nadrzędnym celem jest zasada spójności metod i środków, stosowanych w ramach lektoratu. Polega ona na użyciu odpowiednich

---

³ *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, przeł. W. Martyniuk, Warszawa 2003.

⁴ W. Martyniuk, *Europejski system opisu kształcenia językowego a nauczanie języka polskiego jako obcego*, w: *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego*, red. E. Lipińska, A. Seretny, Kraków 2006.

pomocy dydaktycznych, zgodnych zarówno z celami nauczania, jak i metodami i technikami pracy.

Państwowe egzaminy certyfikacyjne, przeprowadzane są obecnie na trzech poziomach: B1, B2 i C2. Stanowią one połowę poziomów opisanych w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* (wkrótce zostaną wdrożone pozostałe trzy poziomy A1, A2 oraz C1). Z roku na rok rośnie zainteresowanie egzaminami certyfikacyjnymi nie tylko w Europie, lecz także na innych kontynentach. Biorąc pod uwagę tylko rok 2010, egzamin z języka polskiego zdawało prawie 500 osób w tak odległych ośrodkach, jak: Chicago, Nowy Jork, Tokio, Moskwa czy Nowosybirsk. Oficjalna certyfikacja znajomości języka polskiego jako obcego okazała się ważnym działaniem promującym nasz język w świecie.

W wielu szkołach języka polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, prowadzone są specjalne kursy przygotowawcze. Zatem dane dotyczące wymagań są ważne nie tylko dla uczących się polskiego, ale także dla nauczających. Podkreśla to Władysław T. Miodunka, pisząc:

należy się spodziewać, że coraz większa grupa studentów będzie chciała uzyskać potwierdzenie znajomości polszczyzny, otrzymując odpowiedni certyfikat. Będą oni oceniać zajęcia językowe, odnosząc je do egzaminów certyfikacyjnych i pytając, czy program tych zajęć odpowiada wymaganiom stawianym na odpowiednim poziomie, czy zajęcia uczą wszystkich sprawności składających się na znajomość polszczyzny i czy pojawiają się na nich wszystkie typy ćwiczeń⁵.

Warto dodać, że praktyczne zalecenia Miodunki stanowią podstawowe kryterium podczas organizacji kursów w poznańskim studium. Mimo że do egzaminu państwowego przystępuje tylko mała część naszych studentów, każdego roku organizujemy specjalne kursy przygotowujące. Są to na ogół kursy semestralne, na których zdający rozwiązują zadania testowe, świadomie stosując potrzebne strategie. Zapoznają się także z budową egzaminu i rozwijają w równym stopniu wszystkie sprawności językowe. Poznają różne typy zadań, stosowane techniki w poszczególnych częściach egzaminu oraz jego procedury; mają możliwość przystąpienia do egzaminu próbnego i biorą udział w analizie rezultatów testu.

Uzyskanie certyfikatu językowego umożliwi zdającemu dopuszczenie do określonego typu działalności (studia w Polsce, ubieganie się o polskie oby-

---

⁵ W.T. Miodunka, *Wartość języka polskiego na międzynarodowym rynku edukacyjnym i na rynku pracy. Uwagi po pierwszym roku certyfikacji języka polskiego jako obcego*, w: *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego*, red. E. Lipińska, A. Seretny, Kraków 2006, s. 329.

watelstwo, podjęcie pracy na określonym stanowisku). Coraz częściej certyfikat językowy wymagany jest od zatrudnianych cudzoziemców, na przykład w służbie zdrowia w polskich szpitalach i przychodniach, gdzie potrzebne jest poświadczenie znajomości języka na poziomie B1, bądź też w służbie cywilnej – w tym przypadku na poziomie B2.

Certyfikaty wydawane przez Państwową Komisję są uznawane na całym świecie i coraz bardziej cenione jako dokument przydatny w karierze zawodowej i w edukacji. Mają taką samą wartość, jak te wydawane przez British Council, Alliance Française, Goethe Institut czy Instituto Cervantes. Egzaminny certyfikatowy prowadzone od siedmiu lat dowodzą, że język polski jest coraz atrakcyjniejszym towarem na międzynarodowym rynku edukacyjnym i na rynku pracy.

W Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców egzaminy państwowe przeprowadzane są od 2006 roku. W tym czasie zorganizowano już pięć edycji (z przerwą w 2010 roku). Do egzaminów w Poznaniu przystąpiło w sumie 85 osób z następujących krajów: Austria, Białoruś, Belgia, Brazylia, Bułgaria, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Japonia, Kazachstan, Kirgistan, Korea Południowa, Niemcy, Nigeria, Słowacja, Szwecja, Rosja, Ukraina, USA, Węgry i Włochy.

W pięciu poznańskich edycjach do egzaminu przystąpiło odpowiednio: 29 osób na poziomie B1, 41 osób – na poziomie B2 oraz 15 osób – na poziomie C2. W tym 59 kobiet i 26 mężczyzn. Dane procentowe ilustrujące udział kobiet i mężczyzn zarówno w Poznaniu, jak i we wszystkich egzaminach przeprowadzonych w latach 2004–2011, przedstawione zostały w tabeli 1. Dane znajdujące się w ostatniej rubryce dotyczą wszystkich egzaminów, które odbyły się w Polsce i za granicą (łącznie z poznańskimi).

Tabela 1. Zdający według płci

Miejsce (lata)	Kobiety	Mężczyźni
Poznań (2006–2011)	70%	30%
Wszystkie egzaminy (2004–2011)	63%	37%

Wiek uczestników egzaminu w Poznaniu kształtuje się od 16 do 45 lat. Największa grupa zdających mieści się w przedziale wiekowym od 20–29 lat (76%), grupę tę stanowią studenci. Natomiast uczestnicy w wieku powyżej 40 lat to tylko 2% zdających. Dane dotyczące wieku ilustruje tabela 2. Dane znajdujące się w ostatniej rubryce dotyczą wszystkich egzaminów, które odbyły się w Polsce i za granicą (łącznie z poznańskimi).

Tabela 2. Zdający według wieku

Przedział wiekowy	16–19 lat	20–29 lat	30–39 lat	powyżej 40 lat
Poznań (2006–2011)	7%	76%	15%	2%
Pozostałe egzaminy (2004–2011)	27%	48%	15%	10%

Ogółem na 85 uczestników egzaminów w Poznaniu 68 osób przeszło przez nie pomyślnie, co stanowi 80% wszystkich zdających. Biorąc pod uwagę badania krajowe, jest to wynik mieszczący się na poziomie średnim.

Procentowo najwięcej osób nie zdało egzaminu na poziomie C2 (7 na 15 zdających, a więc 47%). Wyższa liczba ocen niedostatecznych w stosunku do pozostałych poziomów jest spowodowana na ogół fałszywym wyborem poziomu (3 osoby). Na poziomie B2 nie zdały 4 osoby, a na poziomie B1 nie zdało 6 osób, w tym 3 z powodu zawyżonej oceny własnych możliwości (tabela 3). Dane znajdujące się w ostatniej rubryce dotyczą wszystkich egzaminów, które odbyły się w Polsce i za granicą (łącznie z poznańskimi).

Tabela 3. Oceny uczestników

Ocena	5 (bardzo dobry)	4 (dobry)	3 (dostateczny)	2 (niedostateczny)
Poziom B1	9	11	3	6
Poziom B2	16	13	8	4
Poziom C2	4	4	–	7
Razem	29	28	11	17
% Poznań (2006–2011)	34%	33%	13%	20%
% pozostałe egzaminy (2004–2011)	42%	32%	11%	15%

Na poziomie B1 osoby, które nie zdały egzaminu (6 osób) największe trudności miały z poprawnością gramatyczną (5 osób otrzymało ocenę niedostateczną), a także z pisaniem (4 osoby z oceną niedostateczną). Z pozostałymi sprawnościami: słuchaniem, czytaniem i mówieniem miały trudności 2 osoby (tabela 4).

Na poziomie B2 najczęściej trudności sprawiała poprawność gramatyczna (3 osoby z oceną niedostateczną) oraz rozumienie tekstu pisanego (2 osoby). Dane te ilustruje tabela 5.

Na poziomie C2 zdający mieli największe trudności z rozumieniem tekstów pisanych (6 osób) i z poprawnością gramatyczną (4 osoby), a także z ro-

zumieniem ze słuchu (3 osoby) oraz z pisaniem (2 osoby). Należy podkreślić, że wśród nich 3 osoby fałszywie oceniły swój poziom (tabela 6). Dane w tabelach: 4, 5, 6 dotyczą tylko egzaminów poznańskich.

Tabela 4. Poziom B1

Ogółem uzyskane punkty na 200 p. (min. 120)	RS* na 40 p. (min. 24 p.)	PG na 40 p. (min. 24 p.)	RT na 40 p. (min. 24 p.)	P na 40 p. (min. 24 p.)	M na 40 p. (min. 24 p.)
88,75	18,5	13	25	17,75	14,5
143,75	33,75	25,5	34	16,25	34,25
127,5	28,5	15,75	28	27,25	28
67,0	13,5	6,25	16,5	14	16,75
143,75	29,5	20,25	31	29,5	33,5
97,5	24	11,75	18	19,5	24,25

* RS – rozumienie ze słuchu, PG – poprawność gramatyczna, RT – rozumienie tekstu pisanego, P – pisanie, M – mówienie.

Tabela 5. Poziom B2

Ogółem uzyskane punkty na 200 p. (min. 120)	RS na 40 p. (min. 24 p.)	PG na 40 p. (min. 24 p.)	RT na 40 p. (min. 24 p.)	P na 40 p. (min. 24 p.)	M na 40 p. (min. 24 p.)
142,25	35,5	25,25	21	33,5	27
124,25	27,75	20	23	28,5	25
138,25	29,5	21	32	27,75	28
136,25	25,75	20,5	31	25	34

Tabela 6. Poziom C2

Ogółem uzyskane punkty na 200 p. (min. 120)	RS na 40 p. (min. 24 p.)	PG na 40 p. (min. 24 p.)	RT na 40 p. (min. 24 p.)	P na 40 p. (min. 24 p.)	M na 40 p. (min. 24 p.)
143	20	36,25	21	27,75	38
63,25	19,5	13	15	15,75	0*
117	25,5	21,5	17	21,5	31,5
82	17,75	12	16	21,25	15
132,75	28,5	27	14,5	26,5	36,25
119,75	24	20	27	23	25,75

* zdający nie podszedł do egzaminu

Podsumowując rezultaty egzaminów w Poznaniu, trzeba podkreślić, że największą trudność sprawiła zdającym poprawność gramatyczna (mimo wielu dostępnych w sprzedaży środków dydaktycznych pomocnych w tym zakresie). Z pewnością dużą rolę w przyswajaniu tej sprawności odegrała specyfika języka polskiego, a zwłaszcza trudności w opanowaniu umiejętności wymaganych na poziomie podstawowym i ogólnym, do których należy m.in. fleksja imienna, problematyka aspektu czasowników, zagadnienia słowotwórstwa oraz tzw. transformacje składniowe.

Na poziomie C2 najwięcej trudności uczestnicy mieli z rozumieniem tekstu pisanego. Przyczyna leży w nieznaności technik zdawania oraz nieobiektywnej ocenie własnego poziomu. Wielu uczestników, zdających na tym poziomie, przystąpiło do egzaminu z pominięciem kursu przygotowawczego. W przyszłości zatem osoby przygotowujące się samodzielnie powinny zapoznać się z testami przykładowymi, zamieszczonymi na stronie internetowej Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, a także z nowymi podręcznikami i zeszytami ćwiczeń.

Reasumując, należy stwierdzić, że egzaminy przeprowadzone w Poznaniu w latach 2006–2011 przebiegały zgodnie z procedurami, a ich wyniki nie odbiegają na ogół od wyników pozostałych egzaminów w Polsce i na świecie. Mimo że w egzaminach poznańskich do tej pory wzięło udział tylko 85 osób (przy ogólnej liczbie 2886 zdających we wszystkich egzaminach), trzeba podkreślić, że Poznań jest obecnie jednym z trzech ośrodków w kraju (poza Warszawą i Krakowem), w którym egzaminy certyfikatywne odbywają się regularnie. Mamy nadzieję, że w przyszłości po wdrożeniu nowych poziomów (A1, A2, C1), wzrośnie liczba osób przystępujących do egzaminów w poznańskim studium.

Izabela Wieczorek, Ewa Węgrzak

Teraz Poznań! [Take off to success, Poznań] On state examinations for students applying for official certification of proficiency in Polish

The authors outline the history of state examinations for certification in Polish as a foreign language, focusing on their organization and structure in Poznań. In particular, the results of the Poznań-based examinations are compared with the average results of all exams carried out in Poland and abroad, proving that, basically, they do not differ much from one another. A detailed analysis of the results makes it also possible to formulate certain postulates related to the preparation for the examination with certification for the School of Polish Language and Culture for Foreign Students at Adam Mickiewicz University that may be taken into consideration in the future.

KEY WORDS: certification, state examination, Poznań, teaching of Polish as a foreign language, testing process, competence levels – B1, B2, C2.

dr Izabela Wieczorek, Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; zajmuje się kursami języka polskiego dla stypendystów programu LLP Erasmus oraz lektoratem dla studentów polonistyki z Korei Południowej, koordynuje Intensywny Kurs Języka Polskiego dla stypendystów programu LLP Erasmus, uczestniczy w pracach zespołu powołanego przez Komisję Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego jako Obcego; zainteresowania badawcze: glottodydaktyka polonistyczna.

mgr Ewa Węgrzak Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; zajmuje się kursami języka polskiego przygotowującymi do studiów w Polsce i kursami dla stypendystów programu LLP Erasmus, prowadzi zajęcia na Intensywnym Kursie Języka Polskiego dla stypendystów programu LLP Erasmus i Letnim Kursie Języka Polskiego dla studentów prawa Państwowego Uniwersytetu w Irkucku, uczestniczy w pracach zespołu powołanego przez Komisję Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego jako Obcego; zainteresowania badawcze: glottodydaktyka polonistyczna.